

5. Incendiary Blue. Amazon, Google, and Microsoft Machine Learning Services. URL: <https://www.incendiaryblue.com/news-insights/amazon-google-and-microsoft-machine-learning-services>.

6. Brand Ukraine. (2022). Ukraine's Global Perception Report 2022.

7. Minfin. Expenditures of the State Budget of Ukraine. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/>.

8. Eurostat. (2020). Public Expenditure on Education. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File.png>.

МОБІЛІЗАЦІЯ ПРИВАТНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ ПОСИЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Арістов О. С.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Постановка проблеми. Приватні інвестиції, на відміну від донорської допомоги, здатні стати джерелом сталого розвитку економіки та підвищення добробуту економічних агентів. Тому подолання наявних інституційних обмежень та напрацювання ефективних механізмів залучення приватних інвестицій в економічний обіг матиме визначальне значення для забезпечення сталого розвитку України з урахуванням наслідків повномасштабної збройної агресії Росії проти України.

Мета дослідження: визначити поточний стан розвитку в Україні та можливості удосконалення інституційної спроможності механізмів мобілізації приватних інвестицій через інститути спільного інвестування в контексті світових тенденцій.

Результати дослідження

Приватні інвестиції та їх роль в економічному розвитку. В останні роки збільшується кількість літератури, яка підкреслює економічну важливість мобілізації приватних інвестицій для сприяння сталому розвитку, що є особливо важливим для України. Дослідження *Кунінга і Чжан (2016)* підкреслює ключову роль приватних інвестицій у стимулюванні економічного зростання та розвитку. *Карім і Баклі (2015)* узагальнюють докази того, як мобілізація приватних інвестицій у країнах, що розвиваються, сприяє економічному розвитку та зменшенню бідності.

Сфера приватних інвестицій. Приватні інвестиції є одним з основних джерел для альтернативних інвестицій, що охоплюють фі-

нансові активи поза межами публічних ринків таких як ринки акцій, облігацій або валютний ринок (*Nasdaq, 2002*). Починаючи з 1980-х років, Фонди Прямих Інвестицій, насамперед через викупи компаній з борговим навантаженням, стали помітним і окремим видом подібних активів (*Kaplan i Stromberg, 2009*). Загальна ринкова вартість активів в управлінні Фондів Прямих Інвестицій зросла до \$10 трлн у 2019 році (*Preqin, 2019*). Оцінки показують, що індустрія зросла з \$3,1 трлн у 2008 р. до понад \$10,2 трлн у 2019 р., і, за прогнозами *Preqin (preqin.com)*, до 2025 року вона досягне рекордних \$20 трлн (*Preqin, 2022*).

Науковий інтерес. Кунінг і Чжан (2016) висвітлюють зростання наукового інтересу до альтернативних інвестицій, особливо на ринках, що розвиваються, особливо у період з 2000 по 2016 рік. Це підтверджує і дослідження Коста е Сози (2020), яке вказує на підвищений інтерес до альтернативних інвестицій, особливо у контексті ринків, що розвиваються.

Дослідження міжнародних фінансових організацій та інших міждержавних органів (IFC, UNCTAD, UNDP) також наголошують на важливості альтернативних інвестицій для економічного розвитку і досягнення цілей сталого розвитку особливо в країнах, що розвиваються, – оскільки вони напряму можуть впливати на діяльність економічних агентів.

Приватні інвестиції, в свою чергу, є основним і найбільш суттєвим джерелом для альтернативних інвестицій в країнах, що розвиваються, і, зокрема, в Україні оскільки інституційні інвестори майже не присутні на таких ринках, через ранні етапи розвитку.

Традиційні та Альтернативні інвестиційні активи. Науковці та професійні учасники ринків капіталу та фінансових ринків розрізняють інвестиційні активи на два основні види – Традиційні інвестиційні активи (Традиційні інвестиції) та Альтернативні інвестиційні активи (Альтернативні інвестиції).

Традиційні інвестиційні активи – це акції публічних компаній, корпоративні або суверенні облігації або інструменти грошового та валютного ринку в готівковій та безготівковій формі. Вони здійснюються через публічні ринки, такі як фондові біржі FTSE, NYSE та SSE, і суворо регулюються фінансовими наглядовими органами, як-от SEC або FCA. Альтернативні інвестиційні активи – це фінансові активи, які не належать до традиційних категорій. Вони складніші та менш регульовані, тому їх частіше використовують інституційні інвестори або акредитовані особи з високим рівнем доходу («професійні інвестори»). Через меншу зарегульованість або відсутність регулювання інформація про альтернативні інвестиційні активи є менш про-

зорою і широко доступною, ніж про традиційні. Згідно з даними SIFMA (sifma.org), до кінця 2019 р. глобальна ринкова капіталізація акцій досягла \$95 трлн, а обсяг світового ринку облігацій – \$105,9 трлн. За даними Preqin, ринок альтернативних інвестицій досяг \$10,89 трлн у той же період, хоча інші оцінки перевищують \$13 трлн .

Таблиця 1

	Опис	Світ (PREQIN)	Україна* (оцінки)
Фонди прямих інвестицій (Private Equity)	Інвестиції в приватні компанії в обмін на власність та борг. Включає інвестиції в існуючі приватні компанії або викуп публічних компаній з фондового ринку	\$5–7 трлн	<\$5–10 млрд
Венчурний капітал	Інвестиції в стартапи з високим потенціалом зростання	\$2–3 трлн	<\$1–5 млрд
Хедж-фонди	Малорегульовані структури, які можуть інвестувати у широкий спектр активів на свій розсуд – землю, нерухомість, акції, фінансові деривативи та валюти	\$3–4,5 трлн	<\$0–1 млрд
Приватний борг	Інвестиції в корпоративні структури у формі боргу, який не фінансується банками та не торгується на відкритому ринку	\$1–1,5 трлн	\$5–10 млрд
Нерухомість	Придбання, фінансування та володіння нерухомістю (житловою, комерційною, промисловою)	\$1–1,5 трлн	<\$ 0–1 млрд
Інфраструктура	Інвестиції в послуги та об'єкти, що є важливими для економічного розвитку (енергетика, логістика, телекомунікації)	\$0,5–1 трлн	<\$0–1 млрд
Природні ресурси	Інвестиції в розвиток і виробництво природних ресурсів (сільське господарство, відновлювана енергетика, лісоматеріали, вода, метали)	\$200–300 млрд	<\$0–1 млрд
Цифрові активи в управлінні [DAM]	Порівняно новий клас активів, який динамічно зростає (<i>\$2–3 трлн в загальному обігу, але в інвестиційному управлінні \$4–5 млрд</i>)	\$4–5 млрд	>\$0,1–0,5 млрд

Джерело: Preqin (2024), аналіз автора – оцінки по Україні потребують подальшої верифікації та аналізу, через обмежену та закриту

інформацію щодо фондів та інших інструментів спільного інвестування, що відповідають ustalеним для розвинутих ринків параметрам (як-то REIT або хедж-фонди).

Альтернативні інвестиції відрізняються від традиційних нижчою ліквідністю, активним управлінням, меншою регуляцією але більшим потенціалом доходності залученого капіталу (табл. 2).

Таблиця 2

Показник	Традиційні інвестиційні активи	Альтернативні інвестиційні активи
Ліквідність	Більша	Нижча
Власники	Пасивні	Активні
Регулювання	Високо регульовані	Менш регульовані
Кореляція з публічними ринками	Висока кореляція з ринковими рухами	Низька кореляція з публічними ринками
Борг	Зазвичай відсутнє	Наявне
Порог входу	Низький	Вищий
Доступність	Загальна публіка та акредитовані інвесторів	Лише акредитовані

Джерело: Preqin (2024), аналіз автора.

Інфраструктура для приватного інвестування в Україні.

Потенціал внутрішніх приватних інвестицій, за різними оцінками, може сягати 50–100 млрд дол. (оцінки потребують подальшої верифікації та аналізу) США але обмежене коло доступних інструментів для приватного інвестування (фондовий ринок, валюта, депозити, нерухомість тощо) та низка історичних криз призвели до фактичного блокування цього потенціалу та виведення його з економічного обігу.

Розвиток ринку ІСІ в Україні розпочався ще у 1990-х, активно розвивався в минулі роки, але досі перебуває на ранніх етапах розвитку. На сучасному етапі в Україні функціонують різні типи ІСІ, такі як пайові інвестиційні фонди (ПІФи) та корпоративні інвестиційні фонди (КІФи).

Аналіз сучасного стану ринку управління активами за кількістю КУА та загальними активами ІСІ в управлінні показує, що: кількість КУА зменшується внаслідок посилення регуляторних вимог і збільшенню обсягів активів провідних гравців ринку – концентрація та

виділення профільних ринкових гравців; обсяг активів в управлінні не зазнає суттєвих змін у \$-еквіваленті (дол. США), хоча і збільшується в національній валюті – порівняно невисока інвестиційна активність фондів; в структурі домінують закриті ПФ і КІФ – доступ обмеженого кола інвесторів.

Висновки. Інститути спільного інвестування відіграють важливу роль у мобілізації приватних інвестицій в Україні та світі. ІСІ в Україні розвиваються але поки переважно як кептивний інструмент структурування бізнесу, і майже не створюють передавального механізму для мобілізації прямих інвестицій в економіку України.

Література

1. Cumming, D., & Zhang, Y. (2016). Alternative investments in emerging markets: A review and new trends. *Emerging Markets Review*, 29, 1–23. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ememar.2016.08.022>
2. Kaplan, Steven & Stromberg, Per. (2009). Leveraged buyouts and private equity. 23. 121–146. 10.1257/jep.23.1.121. URL: https://www/researchgate.net/publication/316475937_Leveraged_buyouts_and_private_equity
3. Karim, Machal & Buckley, J. (2015). Overview of recent literature on mobilizing private investment in developing countries URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57a0899ae5274a27b2000179/Overview_of_recent_literature_on_mobilizing_private_investment_in_developing_countries.pdf
4. IFC (2018), Private Equity and Venture Capital’s Role in Catalyzing Sustainable Investment. URL: <https://www.ifc.org/en/insights-reports/2018/publications-report-g20>
5. Sousa, Luís Miguel Costa. "Success Factors in Private Equity Investments-A Literature Review." PQDT-Global (2020). URL: <https://www/proquest.com/openview/2dbec41140ebf763657cdd3a5f3478df/1>
6. Nasdaq (2022), What is a Private Investment? URL: <https://www.nasdaq.com/articles/what-is-a-private-investment>
7. Preqin (2024), Preqin 2024 Global Report. URL: <https://www.preqin.com/insights/global-reports/2024-private-equity>
8. Preqin (2024), Future of Alternatives 2028. URL: <https://www.preqin.com/insights/research/reports/future-of-alternatives-2028>
9. Delano Luxembourg (2024), Alternative investments industry “expected to show solid growth”. URL: <https://delano.lu/article/preqin-alts-2028-report-indust>
10. Financial Times, Digital assets dashboard. URL: <https://digi/talassets.ft.com/>

11. PWC (2024), Demystifying cryptocurrency and digital assets. URL: <https://www.pwc.com/us/en/tech/en/tech-effect/emerging-tech/understanding-cryptocurrency-digital-assets.html>

12. Digital Asset Management (DAM) Market. URL: <https://www.fortunebusinessinsights.com/digital-asset-management-dam-market-104914>

13. УАІБ (2024). Ринок у цифрах. URL: <https://www.uaib.com.ua/analituaib>

14. УАІБ (2024). Огляд діяльності індустрій управління активами інституційних інвесторів та адміністрування недержавних пенсійних фондів в Україні 4-й квартал та 2023 рік. Інститути спільного інвестування. URL: <https://www.uaib.com.ua/analituaib/publ-ici-quart/uaib-oglyad-diyalnosti-isi-v-ukrajini-4-y-kvartal-ta-2023-rik>

КОНКУРЕНТНА БОРОТЬБА НА ЕНЕРГЕТИЧНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Чобіток В. І., Костін Ю. Д.

Навчально-науковий інститут УПА ХНУ імені В.Н. Каразіна

E-mail: kaf.mtp@ukr.net

Лібералізація українського енергетичного ринку радикально оновила правила роботи на ньому, а також відносини між учасниками. Згідно з вимогами Третього енергетичного пакету ЄС, кінцевий споживач отримав право обирати постачальника енергоносіїв. Відтак компанії, що здійснюють продаж природного газу та електроенергії кінцевому споживачеві, вступили у жорстоку конкурентну боротьбу. Оскільки специфіка продукту, який продається на цих ринках, не передбачає можливостей його удосконалення, акцент у конкурентних стратегіях було зроблено на ціну та покращення клієнтських сервісів. При цьому компанії-постачальники рухалися різними шляхами: на ринку за три роки його існування було випробувано агресивні цінові стратегії наступального типу, інноваційні стратегії, стратегії використання ресурсних переваг, а також відверто шахрайські стратегії імітаційно-паразитарного типу. Іншими словами, почалася конкуренція стратегій. Саме тому корисним буде порівняти ефективність обраних стратегій, визначити подальші перспективи їх реалізації [1].

Метою дослідження є виділення базових конкурентних стратегій, яких додержуються компанії-постачальники на українському енергоринку.

Слід зазначити, що на українському ринку працює величезна кількість постачальників. Тільки на ринку електроенергії діє понад 500